

ному всесвітньому просторі, наслідувати багатий досвід національних традицій соціальної комунікації.

Отже, високий рівень соціальної адаптації майбутніх фахівців забезпечує сталість і тривалість професійних можливостей як за рахунок збільшення кількості елементів соціального й загальнокультурного досвіду, так і через поглиблення глибинних відносин між цими елементами. Виділення умов результативності цих відносин – важлива педагогічна проблема, яка потребує подальших наукових розвідок.

Література

1. Єрмаков І.Г. Життєвий проект особистості: від теорії до практики / І.Г. Єрмаков, Д.О. Пузіков. – К. : Освіта України, 2007. – 212 с.
2. Мудрик А.В. Социализация вчера и сегодня / А.В. Мудрик. – М., 2006. – 431 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33.
4. Радул В. Соціальна зрілість особистості / В.В. Радул // Рідна школа. – 2007. – № 4 (927). – С. 3–6.
5. Филиппов В. Приоритеты страны и образование / В.М. Филиппов // Вестник высшей школы. – 2000. – № 4. – С. 17–19.

ЄРМАК Л.С.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У зв'язку з формуванням в Україні принципово нової системи туристичного обслуговування, адекватної новим умовам розвитку українського суспільства, виникла потреба у відповідних кадрах у сфері туризму нової формації. Це вимагає створення ефективної системи підготовки працівників туристичної сфери в контексті Болонського процесу, здатних виконувати як повсякденні завдання професійної діяльності, так і займатися науково-дослідною діяльністю у сфері туристичного обслуговування. Важливу роль у цьому випадку відіграє підготовка спеціалістів рівня “магістр” як найгрунтовнішого та професійно спрямованого рівня кваліфікації.

Для України становить інтерес досвід різних країн світу, насамперед, Нової Зеландії, де туризм і туристична освіта мають давню історію й багаті традиції. Важливість досвіду цієї держави підтверджується ще й тим, що вона займає лідерські позиції з розробки та впровадження міжнародних стандартів професійної освіти.

Найгрунтовніші порівняльно-педагогічні дослідження в аспекті підготовки працівників туристичної сфери, зокрема магістрів, провели В.Ф. Буйленко, В.А. Квартальнов, А.П. Конох, Л.Г. Лук'янова, Л.В. Сакун, М.І. Скрипник, В.К. Федорченко, Н.А. Фоменко, Г.С. Цехмістрова, Л.В. Чорна та ін.

Недостатня кількість наукових досліджень, у яких новозеландський досвід професійної підготовки працівників туристичної сфери рівня магістр розглядався б цілісно й системно з метою виявлення ідей, що сприяли

б суттєвому підвищенню якісного рівня підготовки фахівців для туристичної сфери в Україні, зумовлює актуальність цієї статті.

Мета статті – розкрити особливості професійної підготовки працівників туристичної сфери рівня “магістр” у вищих навчальних закладах Нової Зеландії, визначити можливості використання прогресивних ідей досвіду підготовки магістрів цієї країни у вищих навчальних закладах України.

Реалізацію цієї мети забезпечують такі завдання, як: виявлення загального та специфічного в організації підготовки фахівців туристичної сфери рівня “магістр” у Новій Зеландії та Україні та вивчення можливості впровадження ідей прогресивного досвіду професійної підготовки магістрів туристичного обслуговування Нової Зеландії в навчальний процес вищих навчальних закладів України.

Наукова новизна полягає в тому, що охарактеризовано особливості професійної підготовки магістрів туристичного обслуговування у вищих навчальних закладах Нової Зеландії (міждисциплінарний характер змісту освіти; інтеграція теоретичного та практичного компонентів, індивідуалізація й диференціація навчального процесу); на основі порівняльного аналізу організації професійної підготовки магістрів туристичного обслуговування у вищих навчальних закладах України й Нової Зеландії визначено можливості реалізації прогресивних ідей досвіду підготовки магістрів туристичної сфери Нової Зеландії в умовах євроінтеграції та нових соціально-економічних умовах розвитку нашої країни.

У Новій Зеландії 8 університетів і тільки 4 з них пропонують кваліфікаційні програми рівня магістра: магістр туристичного менеджменту в Університеті Вікторія та в Університеті Лінкольна, магістр туристичних досліджень та магістр філософії (в туризмі) в Оклендському технологічному університеті, магістр комерції (в туризмі) та магістр з туризму в Університеті Отаго. Розглянемо ці шість кваліфікаційних магістерських програм окремо.

Магістр туристичного менеджменту в Університеті Вікторія – це кваліфікаційна програма другого ступеня, яка складається з двох частин: 8 предметів зі списку на кваліфікацію бакалавр туристичного менеджменту (з відзнакою) у першій частині та написання дисертації з обраної теми на основі попередніх досліджень у другій частині. Магістранти вивчають обов’язкові предмети: “Останні досягнення в галузі туризму”, “Методи туристичних досліджень”, “Дисертація” плюс щонайменше два предмети з таких: “Споживчі перспективи у сфері туризму”, “Управління людськими ресурсами в туризмі”, “Спеціальна тема”, “Туризм: інтеграція і глобалізація”, “Стратегія і організація туризму в глобальній економіці”. На цю програму приймаються студенти, які здобули кваліфікацію бакалавра туристичного менеджменту або її еквівалент. Кандидати, що мають кваліфікацію бакалавра туристичного менеджменту (з відзнакою) або відповідний ступінь, можуть бути допущені безпосередньо до другої частини програми на кваліфікацію магістр туристичного менеджменту. Студенти, що почи-

нають навчання з першого модуля, мають подати документи до кінця лютого або початку березня. А ті, які починають навчання з другого модуля, можуть розпочати роботу над дисертаційним дослідженням у будь-який час протягом року. Наукові теми, над якими працюють сьогодні в Університеті Вікторія:

1. “Природні святилища як туристичні визначні пам’ятки”.
2. “Периферія та туристичний розподіл: перспективи Саутленда”.
3. “Екологічно відповідальне ведення бізнесу серед туроператорів Нельсон-Тасман регіону”.
4. “Спеціальні туристичні маркетингові заходи у Веллінгтоні”.
5. “Структура й функції канцлерів туристичного розподілу між Японією та Новою Зеландією”.
6. “Просторові моделі пакетних турів в Індію”.
7. “Розуміння екологічної та культурної стійкості китайських міжнародних відвідувачів Нової Зеландії”.
8. “Участь місцевої громади в туристичній індустрії Танзанії”.
9. “Екологічні підходи до управління серед туристичних операторів у міських умовах Веллінгтону”.
10. “Сегментація відвідувачів у демілітаризованих зонах В’єтнаму”.
11. “Туризм як кар’єра в Малайзії: сприйняття та політика”.

Кваліфікація **“магістр туристичного менеджменту” (M.Tour.Mgt.)** в Університеті Лінкольна надає можливість брати участь безпосередньо в плануванні та управлінні індустрії, яка включає в себе найбільші людські потоки у світі. Ця програма є другою найдавнішою академічною програмою з туризму в Новій Зеландії та спирається на досвід і дослідження Університетського центру із земельних, людських питань та питань навколишнього середовища (LEAP), який є національним лідером і міжнародним центром туристичних досліджень та консультацій. На цю програму приймають випускників, які мають ступінь бакалавра в галузі туризму або в суміжних сферах. Якщо абітурієнт має нижчий ступінь або взагалі не має туристичної освіти, він може після вступу виконати програму, яка є “містком” між кваліфікаціями, наприклад PG Cert Tour Mgmt (один семестр) або PG Dip Tour Mgmt (два семестри). Триває навчання зазвичай 2 академічних роки на денному відділенні. Як правило, на першому курсі вивчається 6 предметів, а другий курс використовується для наукового дослідження та написання дисертації. В особливих випадках на цю кваліфікацію приймають кандидатів на другий курс для роботи над науковою дисертацією. Навчальний компонент кваліфікації “магістр туристичного менеджменту” включає такі предмети: обов’язкові – “Програми соціальної теорії в сучасному суспільстві”, “Менеджмент туризму”, “Туристична поведінка” плюс принаймні один з таких предметів: “Методи соціального дослідження (кількісні)”, “Методи соціального дослідження (якісні)” плюс принаймні один з таких: “Відпочинок на природі та туризм”, “Політика та планування паркового відпочинку в туризмі та спорті”, “Події та фестивалі: зміст і по-

няття”, “Маркетинг та менеджмент передового обслуговування”, “Передові бізнес-стратегії”.

Кваліфікація “**магістр туристичних досліджень**” в Оклендському технологічному університеті – це післядипломна програма дев’ятого рівня, для отримання якої треба навчатися 2 роки на денному відділенні або 5 років на заочному, отримавши за весь час навчання 240 кредитів. Дата початку навчання – 27 лютого. Кандидат має подати приклади попередніх досліджень та пройти співбесіду. Студентам надається можливість спеціалізуватися на науково-дослідних підприємствах туристичної галузі в таких напрямках, як: менеджмент туризму, підтримка галузі та туристичне інформування. Вибір предмета залежатиме від вибору студента – тези чи дисертація. Обов’язкові предмети для здобуття цієї кваліфікації:

1. “Управління дослідними проектами”.
2. “Якісні методи досліджень та аналізу”.
3. “Кількісні методи досліджень та аналізу”.

Студенти мають обрати додаткові предмети з такого списку:

1. “Туристичний менеджмент і підприємництво”.
2. “Історія туризму”.
3. “Прибережний і морський туризм”.
4. “Азіатський туризм”.
5. “Туризм та суспільний розвиток”.
6. “Дикторське читання”.
7. “Екотуризм”.
8. “Туризм та Південна частина Тихого океану”.
9. “Споживчі перспективи в сфері туризму”.
10. “Дослідницький проект”.
11. “Сучасні проблеми туризму”.
12. “Спеціальна тема в туризмі I”.
13. “Спеціальна тема в туризмі II”.

Кандидати на кваліфікацію магістра туристичних досліджень мають обрати тип дипломного захисту: MTourS тези або MTourS дисертація.

Наступна кваліфікаційна сходинка в Оклендському технологічному університеті – це ступінь **магістра філософії (в туризмі)**, програма дев’ятого рівня, для отримання якої потрібно провчитися 1 рік на денному відділенні або 3 роки на заочному, набравши 120 кредитів за весь період навчання. Навчання можна розпочати в будь-який час. Для вступу може знадобитися інтерв’ю з кандидатом. Цей ступінь дає змогу кандидату завершити наукову дисертацію за рік навчання й забезпечує шлях до докторантури. Кандидатам рекомендується брати участь у міждисциплінарних науково-дослідних проектах, а дисертаційні тези для завершення кваліфікації на ступінь магістра філософії можуть включати істотний творчий проект у вибраній галузі дослідження, зокрема в туризмі. Кожному кандидату надається керівна команда, яка супроводжує й регулярно аналізує його наукове дослідження протягом усього навчального курсу. За рік навчання кандидат

виконує дослідницький проект і пише наукову дисертацію з обраної теми. Кар'єру магістр філософії може продовжити у сфері науки або у викладацькій діяльності.

Магістр комерції (в туризмі) в Університеті Отаго – це ступінь, що дозволяє розвиток індивідуального дослідження в певній галузі, зокрема в туризмі. Студенти мають можливість зробити власний внесок в існуючі дослідження або почати власне, розвиваючи нові напрями дослідження. Цю кваліфікацію можна здобути, поєднуючи наукове дослідження та роботу у галузі туризму. Кандидати, які мають ступінь бакалавра (або еквівалентну кваліфікацію), вивчають відповідні предмети та пишуть дисертацію протягом 2 років очного навчання. Перший рік складається з предметів загальною кількістю 144 кредити, що еквівалентний отриманню диплома аспіранта в галузі комерції (у туризмі). Студенти, які отримали такий диплом або ступінь бакалавра з відзнакою, можуть завершити кваліфікацію магістра комерції (в туризмі) за 1 рік, подавши лише наукові тези на захист.

Магістр з туризму в Університеті Отаго – це ступенева міждисциплінарна програма, яка розглядає феномен туризму із соціальних, комерційних, екологічних та наукових точок зору. Існує гарно керований дослідницький компонент у межах цієї кваліфікації, де кандидати можуть запропонувати свої наукові тези в перший рік навчання на денному відділенні або в другому семестрі другого року навчання на заочному. Ця кваліфікаційна програма дає змогу вибирати предмети з найрізноманітніших дисциплін, наприклад, зі списку предметів, що вивчаються на кваліфікаційній програмі магістра ділового адміністрування або магістра планування. Така спеціалізація вимагає додати до навчального плану предмети з комерції та планування.

Отже, туризм – це міждисциплінарна сфера дослідження, яка пов'язана з бізнес-дослідженнями, аналізом ресурсів, соціальною теорією та вивченням навколишнього середовища. Відповідність змісту навчання вимогам майбутньої професійної діяльності, зв'язок навчання з виробничою практикою, навчанням на робочому місці, взаємозв'язок теоретичних курсів з предметами, що пов'язані з практикою, тривала оплачувана практика на робочому місці під час навчання – усе це формує основу висококваліфікованого фахівця туристичної галузі Нової Зеландії.

Освітня програма магістратури в нашій країні базується на освітній програмі бакалаврату й передбачає одно-дворічну спеціалізовану підготовку. Важливе місце в ній відводиться науково-дослідній і науково-педагогічній практиці. Загальний нормативний термін навчання має становити не менше ніж 5–6 років. Програма завершується захистом магістерської роботи з присудженням випускнику кваліфікації “магістр” – науковець (туризмологія, музеєзнавство, рекреологія), викладач.

Аналіз змістового компонента професійної підготовки магістрів туристичного обслуговування в обох країнах свідчить, що в Україні, на відміну від Нової Зеландії, професійна підготовка має більше теоретичний характер, ніж практичний. Вітчизняні педагоги намагаються організувати

навчальний процес на теоретичній основі, тоді як студенти віддають перевагу здобуттю практичних умінь та навичок, яких від них очікують роботодавці.

Як свідчить порівняльний аналіз, різною є навчальна програма. Українські ВНЗ пропонують єдину навчальну програму для кваліфікації “магістр” у галузі туризму: “Інформаційний менеджмент”, “Методологія наукових досліджень”, “Корпоративне управління в туризмі”, “Управління регіональним розвитком туризму”, “Міжнародний туристичний бізнес” – предмети із циклу фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін (360 академічних годин, 10 кредитів); “Актуальні проблеми філософії”, “Педагогіка та психологія вищої школи”, “Вища освіта та Болонський процес”, “Іноземна мова професійного спілкування”, “Цивільна оборона”, “Охорона праці в галузі”, “Інтелектуальна власність” – предмети з гуманітарного циклу (486 академічних годин, 13,5 кредитів). У ВНЗ Нової Зеландії загальними та обов’язковими предметами для здобуття цієї кваліфікації є такі: “Управління дослідницькими проектами”, “Якісні методи досліджень і аналізу”, “Кількісні методи досліджень і аналізу”. Додаткові предмети магістранти вибирають зі списку, який пропонується кожним навчальним закладом залежно від їх конкретної спеціалізації: соціальної, комерційної, екологічної чи наукової.

У процесі професійної підготовки магістрів туристичної сфери в Новій Зеландії значна увага приділяється питанням оптимального поєднання теоретичного та практичного компонентів. У вищих навчальних закладах Нової Зеландії, як і в багатьох інших зарубіжних країнах, у процесі професійної підготовки фахівців туристичної галузі практичний компонент займає 30–50%. У нашій країні співвідношення теоретичного та практичного компонентів у процесі професійної підготовки магістрів ще не відповідає європейським стандартам.

ВНЗ Нової Зеландії співпрацюють з багатьма установами, що беруть магістрантів на практику і частково підтримують матеріально тих, кого в майбутньому планують запросити на роботу. Ключові керівні установи країни працюють разом для вирішення стратегічних питань планування у галузі туризму: Міністерство туризму (The Ministry of Tourism), Новозеландська асоціація туристичної індустрії (Tourism Industry Association of New Zealand), Рада туризму маорі (Maori Tourism Council), Організація туристичної авіації та навчальних подорожей (Aviation Tourism & Travel Training Organisation), Новозеландська готельна рада (New Zealand Hotel Council), Новозеландська автобусна асоціація (New Zealand Bus and Coach Association), Новозеландська асоціація гостинності (Hospitality Association of New Zealand), Навчальна організація спорту, фітнесу і відпочинку (Sport, Fitness and Recreation Industry Training Organisation) та Інститут стандартів гостинності (the Hospitality Standards Institute). Отже, ВНЗ Нової Зеландії мають потужну фінансову й моральну підтримку у вигляді соціального замовлення провідних туристичних компаній.

В Україні, на відміну від Нової Зеландії, ще не встановлені на належному рівні партнерські відносини між вищими навчальними закладами та туристичними організаціями.

Як свідчать результати досліджень (О. Бейдик, О. Дмитрук, Л. Кнодель, Л. Лук'янова, І. Петрова, Л. Поважна, М. Скрипник, Т. Сокол, В. Федорченко, Н. Фоменко, Г. Цехмістрова, В. Цибух, Г. Щука та ін.) й аналіз практики професійної підготовки магістрів туристичної сфери, у нашій країні наявні такі недоліки: переоцінка значення теоретичних знань і недооцінка ролі практичного компонента; відсутність партнерських відносин між вищими навчальними закладами й туристичними організаціями як базами практики і майбутніми роботодавцями; недооцінка ролі життєвого досвіду студентів; недооцінка ролі самостійної, навчально-творчої та пошуково-дослідної діяльності.

У Новій Зеландії спостерігається тенденція до розширення наукових досліджень у галузі туристичної освіти. Вони здійснюються на базі відповідних факультетів вищих навчальних закладів як викладачами, так і студентами. Майже кожен інститут, факультет має власну наукову школу. Науково-дослідна робота є вагомим компонентом навчальних планів, програм професійної підготовки, тому має постійний характер. Особлива увага приділяється практично орієнтованим дослідженням, участі студентів – майбутніх магістрів у наукових проектах.

Подальший перспективний розвиток туристичної освіти в нашій країні вимагає не тільки дбайливого ставлення до надбань вітчизняної професійної освіти, а й творчого ставлення до можливості реалізації прогресивних ідей зарубіжного досвіду професійної туристичної освіти; втілення інноваційних ідей, акумульованих з досягнень різних країн, на основі вдосконалення технології професійної підготовки магістрів.

До прогресивних ідей досвіду Нової Зеландії, які заслуговують на осмислення в контексті їх упровадження у ВНЗ України, належать:

- об'єднання зусиль вищих навчальних закладів України і закладів туристичного спрямування на розробку й упровадження сучасних освітніх технологій професійної підготовки фахівців та інноваційних технологій здійснення туристичної діяльності;
- цілеспрямоване формування й підтримка в суспільстві позитивного іміджу туристичної діяльності та фаху працівника туристичної сфери;
- створення інноваційних типів туристичних закладів як сфери надання відповідних послуг і працевлаштування магістрів, що оволоділи відповідними спеціалізаціями спеціальності “туризм”: туризмолог, рекреолог, музеєзнавець тощо;
- розробка державної програми підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, кадрів, які займаються підготовкою магістрів туристичної сфери;
- упровадження в процес професійної підготовки магістрів нових досягнень туристичної науки і практики, використання одночасно з традиційними сучасних технологій та інформаційних засобів навчання;

- запровадження науково-дослідної діяльності магістрів, залучення їх до розробки практично орієнтованих проектів у туристичній галузі;
- створення навчально-методичного комплексного забезпечення процесу впровадження дистанційного навчання магістрів туристичної сфери.

Виступаючи навчально-педагогічними комплексами, тобто центрами конкретної регіональної (політехи) або загальнонаціональної (університети) систем професійної туристичної освіти, і коледжі, і університети Нової Зеландії домагаються безперервного функціонування навчальних комплексів. Безперервність реалізується в послідовності рівнів курсів, предметів і ступенів навчання, у зв'язку навчання з інтерактивними виробничо-туристичними й готельними комплексами, з практичним бізнесом, а також у взаємозв'язку навчання, практики, освіти, стажування, диплома, ступеня, науки.

Висновки. Отже, важливою умовою успішного розвитку туристичної освіти, зокрема магістрів туристичної галузі України, є запозичення прогресивних ідей зарубіжного досвіду при збереженні надбань національної системи освіти й національної ідентичності освіти країни. Туристична освіта повинна орієнтуватися на створення оптимальних умов для життєдіяльності та життєтворчості кожного громадянина країни.

Література

1. Кнодель Л.В. Педагогіка вищої школи : посіб. для магістрів / Л.В. Кнодель. – К. : Вид.ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 136 с.
2. Конох А.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму : монографія / А.П. Конох. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2006. – 456 с.
3. Сакун Л.В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира : монография / Л.В. Сакун. – К. : МАУП, 2004. – 399 с.
4. New Zealand Tourism Guide [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.net.nz/new-zealand/about-new-zealand/education-in-new-zealand.html>.

ЖМУРКОВА І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ХІМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Реформування системи вищої освіти пов'язано з необхідністю вирішення багатьох питань на теоретичному, методологічному та практичному рівнях, у результаті чого майбутні фахівці будуть здобувати знання, необхідні для адаптації в сучасному світі. Проблема формування змісту інженерної освіти зумовлена зміною вимог до розвитку особистісного потенціалу студентів, щоб вони були готові до творчої самостійності й ініціативи, до професійної компетентності та особистісних якостей майбутнього фахівця, до творчих підходів у пізнавальній діяльності. Усе більше зростає роль психолого-педагогічної та управлінської підготовки інженерів-хіміків, це пов'язано зі змінами цілей професійної діяльності майбутнього інженера.

Різні підходи розвитку педагогічної теорії й вирішення проблем, які виникають перед інженерною освітою, розкриваються в працях